

BirdLife Sverige granskar

Hur går det egentligen för våra skogsfåglar?

Hur sann är LRF:s bild över utvecklingen?

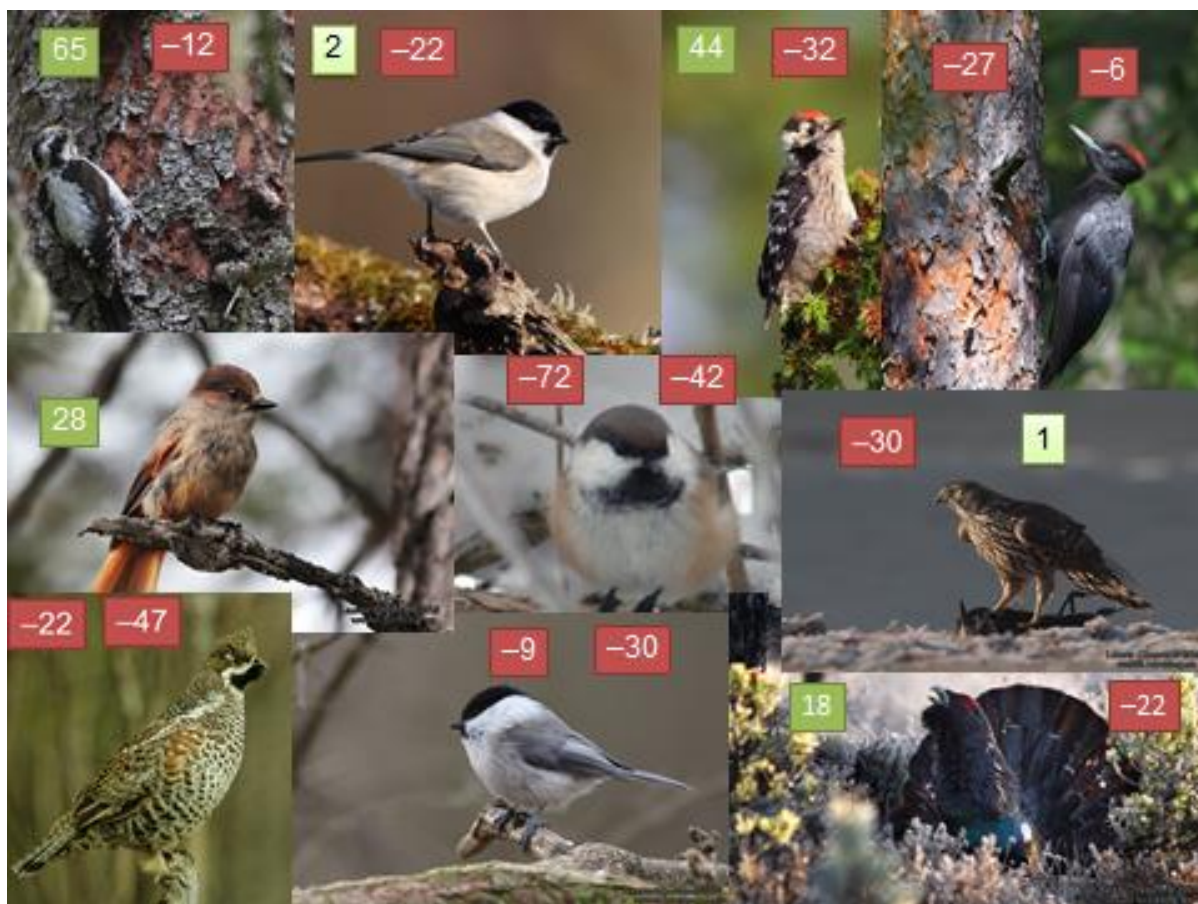
Källor: Uppföljning av miljötillståndet i skogslandskapet baserat på Riksskogstaxeringen. Länsstyrelserna; Ram, D., Axelsson, A.L., Green, M., Smith, H.G. & Lindström, Å. 2017. *What drives current population trends in forest birds – forest quantity, quality or climate? A large-scale analysis from northern Europe.* Forest Ecology and Management 385: 177–188; Johansson, T., Hjältén, J., de Jong, J., von Stedingk, H., 2013. Environmental considerations from legislation and certification in managed forest stands: a review of their importance for biodiversity. For. Ecol. Manage. 303, 98–112; Nilsson, S.G., Niklasson, M., Hedin, J., Aronsson, G., Gutowski, J.M., Linder, P., et al., 2002. Densities of large living and dead trees in old-growth temperate and boreal forests. For. Ecol. Manage. 161, 189–204; Söderström, B. 2009. *Effects of different levels of green- and dead-tree retention on hemi-boreal forest bird communities in Sweden.* Forest Ecology and Management 257: 215–222. Green, M., Haas, F. & Lindström, Å. 2019. Övervakning av fåglarnas populationsutveckling. Årsrapport för 2018. Rapport, Biologiska institutionen, Lunds Universitet. 92 pp.

Siffrorna anger den procentuella ökningen i antal över perioden 1998-2017 (Källa: Sveriges fåglar 2018). Foton: Lasse Olsson, www.birding.se

Vid en första anblick verkar det ha gått bra för skogsfåglarna som grupp. Totalt beräknas antalet skogshäckande fågelpar ha ökat med ca 8 miljoner par från 1998 till 2018. Detta kan verka märkligt då det hela tiden höjs varningssignaler för att det går dåligt för den biologiska mångfalden i skogen. Tittar man närmare på vilka arter det är som ökat, så klarnar bilden. Det är tio arter som i princip står för hela ökningen: talgoxe, bofink, svarthätta, gransångare, taltrast, rödhake, trädpiplärka, grå flugsnappare, blåmes, och koltrast. Alla dessa arter är "trivialarter", eller "generalister" vilket i det här sammanhanget betyder att de har låga krav på skogarnas struktur och sammansättning. Ökningen beror sannolikt på ökade andelar uppvuxen skog under perioden, samt varmare klimat med längre häckningssäsonger.

Slutsats: Det ökade antalet häckande par i skogen säger således väldigt lite om förändringar i skogens biologiska kvalitet utan mer om dess kvantitet.

Siffrorna anger den procentuella förändringen i antal över perioden 1998-2017 (vänster) respektive 2008-2017 (höger) (Källa: Sveriges fåglar 2018). Foton: Lasse Olsson www.birding.se (utom Järpe, Bruno Sundin)

Granskar vi istället de arter som kräver mer av skogens kvalitet, som är mer av specialister är bilden mer komplex och splittrad. Det går allmänt sett bättre för lövskogsarterna t.ex. gröngöling och stjärtmes vilket sannolikt beror på en stigande trend med lövrika skogar i flertalet län i Götaland. Barrskogsarterna spillkråka, duvhök och taltita går sämre, vilket skulle kunna kopplas till tätare skogar och minskande arealer skogar i åldern 80-160 år i norra Sverige, vilka sannolikt var luckiga och gynnsamma för dessa arter. Varför minskar järpen så kraftigt? Kan orsaken vara att den missgynnas av att arealen sumpskog minskat i många norrlandslän med så mycket som 20-35%! Beror lappmesens minskning på fragmentering av naturskog i norra Sverige? Varför har tretåiga hackspettens, tjäderns, entitans och mindre hackspettens uppgångar i början av perioden förbytts till nedgångar de sista 10 åren?

Man hade förväntat sig en ökning och återhämtning bland de mer specialiserade arterna, jämfört med generalisterna eftersom död ved, naturvårdsträd på kalhyggen, flerskiktade skogar, gammal skog och lövskog ökat i omfattning under perioden, vilket antas gynna skogsspecialisterna. Istället verkar det som de senaste tio åren har det istället skett en minskning på lite drygt 30 000 par av arter knutna till strukturellt komplexa skogar.

Ram *et al.* (2017) diskuterar detta och tar bl.a. upp att orsaken kan vara att mängden hänsyn ligger under de identifierade tröskelvärden som är konstaterade utifrån empiriska studier (Johansson *et al.* 2013). Andelen gammal skog är fortfarande under 10 % av all produktiv skog, vidare är endast 8 % av dagens produktiva skog flerskiktad. Antalet kvarlämnade träd på hyggen är fortfarande långt under den rekommenderade nivån på minst 15 % (ca 60 träd/ha), (Söderström 2009). Mängden död ved är idag ca 8 m³/ha vilket är långt under de nivåer som förekommer i naturliga skogar (20-200 m³/ha), (Nilsson *et al.* 2002), och under vad som anses vara hållbara mängder för fåglar, som anger det dubbla, närmare 20 m³/ha .

Slutsats: Vi har kommit en bit på vägen mot ett hållbart skogslandskap men har lång väg kvar innan de specialiserade arterna svarar på förbättringarna. Det som krävs är mer variation både vad gäller skogsbruksmetoder och skogsstruktur. Det behövs ökad andel blandskog, gammal skog, lämnade naturvärdesträd och olikåldrig, flerskiktad struktur på skogen. Fördubblade mängder lämnad död ved, väsentligt bredare kantzoner till sumpskogar och myrar, samt att underröjning undviks är de viktigaste åtgärderna för fåglarna.

När de specialiserade arterna (se föregående sida) visar långsiktigt positiva trender har vi nått målet om ett hållbart skogsbruk. Upp till bevis alla Sveriges skogsägare för att göra detta till verklighet!

BirdLife Sverige kommer fortsätta granska utvecklingen i skogsbruket och påtala de brister som finns och vad som behöver göras i form av förbättringar. Fåglarna är våra tydligaste markörer i landskapsperspektivet över hur vi lyckas med den biologiska mångfalden i skogen.

Vill du vara med att bidra? Kontakta christer.johansson@birdlife.se